

Prie „būrų stalo“ paminėtos Kristijono Donelaičio sukaktys

Šiauliečiai, neabejingi Kristijono Donelaičio atminimo išsaugojimo ir palikimo puoselėjimui, Šiaulių apskrities Povilo Višinskio viešojoje bibliotekoje paminėjo K. Donelaičio 311-ąsias gimimo metines ir 245-ąsias mirties metines (K. Donelaitis gimė 1714 metų sausio 1 dieną, mirė 1780 metų vasario 18 dieną).

Šiais metais sukanka 40 metų, kai 1985 metų birželio 1–2 dienomis pirmieji šiauliečiai aplankė Tolminkiemį ir užsikrėtė „gerąja bakterija“. Tų užkrėstųjų gausėjo kasmet ir per 40 metų susidarė šimtai.

Pasveikinusi K. Donelaičio žodžiais: „Sveiks, svieteli margsi!“ svečius, atėjusius garbingų švenčių švęsti, padėkojau visiems už savo paaukotą laiką. Palinkėjau gražaus dravimo – kad būtume vieni kitiems brangiausia dovana.

Dešimtmečiai nusinešė mūsų gražius darbus, talkas šventes ir neįgyvendintas svajones. Negailingas laikas išplėšė iš mūsų tarpo

brangiuosius a.a. Juozą Jara, Jūrą Nijolę Viktoriją Daulenskiene, Vytenį Rimkų, Almą Šeputienę, Oną Danutę Klumbytę, Stasį Tolyšių, Algirdą Musneckį. Jų šviesų atminimą pagerbėme tylos minute.

Mūsų minėjimo šventės tema buvo „Kristijonas Donelaitis gyvas kitų kūrėjų darbuose“. Pranešimą parengė profesorė dr. Džiuljeta Maskuliūnienė.

Aktorius Vladas Baranauskas meniniu žodžiu skaitė Sigito Gedos, Vytauto P. Bložės, Marcelijaus Martinaičio ir kitų poetų eiles, skirtas K. Donelaičiui. Jis visiems davė namų darbą – senosiomis gotiškėmis raidėmis paskaityti: „Ant amžino Atminimo Kr. Donelaičio, didžiojo Lietuvos PROLOGAS kalbėtas prie šventinamo paminklo Lazdynėliuose 8.IV.1896, Parašė Dr. Zegner, lietuviškai išvertė Dr. Girėnas. CHR. DONALITS 1.I.1714, numiręs 18.II.1780, kaip kunigas Tolminkiemyje.“

Nukelta į 10 psl.

Susitikimo prie „būrų stalo“ dalyviai.

Šiaulių dailės galerijoje atidarytos trys parodos

Sausio 24 dieną Šiaulių dailės galerija lankytojus pakvietė į prof. dr. Rimanto Plungės „Imercija“, Sigito Prancuitio „Išėję negrižti...“ ir Arvydo Kmieliausko (Moškaus) in memoriam „Kontaktinė veikla“ parodų atidarymus.

Iš Šiaulių kilęs R. Plungė (1971) daugiau nei du dešimtmečius dėsto būsimiems šiuolaikinių medijų, kūrybinių industrijų, komunikacijos, informacinių technologijų, meno pedagogikos studentams, skaito paskaitas ne tik Lietuvos, bet ir užsienio universitetuose, populiariai šiuolaikinių medijų, medijų meno studijų tyrimus, veda seminarus.

Šiauliuose R. Plungė nuo 1996 metų dirbo tuometiniame Šiaulių universitete, 2006–2010 metais vadovavo Menų fakulteto Audiovizualinio meno katedrai, daug nuveikė gyvindamas menines veiklas. 2011–2014 metais buvo Šiaulių valstybinės kolegijos Informatikos inžinerijos katedros docentas.

2004–2006 metais R. Plungė vadovavo Lietuvos dailininkų sąjungos skyriaus Šiaulių dailininkų organizacijai. 2002 metais jam buvo suteiktas geriausio Šiaulių miesto menininko apdovanojimas.

Kūrėjas, gerai žinomas kaip eksperimentuojantis menininkas, yra dalyvavęs grupinėse ir personalinėse parodose Lietuvoje, Jungtinėje Karalystėje, Olandijoje, Austrijoje, Kroatijoje, Italijoje, Danijoje, JAV ir kitur), įvairiuose meniniuose projektuose.

Dailininko kūrinių yra įsigiję Lietuvos ir užsienio kolekcininkai, Šiaulių „Laiptų galerija“, Šiaulių dailės galerija, „Aušros“ muziejus.

Šiaulių dailės galerijoje menininkas pristato tapybos abstr-

Sigitas Prancutis derina savo kolegoms atminti skirtų asambliažų-alto-rėlių kolekciją su šių menininkų kūrinių.

Rimantas Plungė į Šiaulius grįžo su paroda „Imercija“.

Arvydo Kmieliausko (Moškaus) (1966–1991) paroda „Kontaktinė veikla“.

rakcijas su minimaliu koliažo ir piešinio įterpimu.

Parodoje „Išėję negrižti...“ S. Prancutis derina savo kolegoms atminti skirtų asambliažų-alto-rėlių kolekciją su šių menininkų kūrinių.

Eksponuojami S. Prancuitio,

Eduardo Juchnevičiaus, Gintaro Martinionio, Aloyzo Toleikio, Vitos Žabarauskaitės, Vytauto Tribandžio, Vitolio Trušio, Vlado Zigmanto, Romano Vilkauskio darbai. S. Prancutis savo kūrinių tarytum pratęsias savo kolegų gyvenimus, žadina jų idėjas,

dalijasi su jais savo mintimis.

Kūriniai šiai parodai paskolinti iš Angelo muziejaus, Sigito Prancuitio, Ričardo Jakučio kolekcijų.

A. Kmieliausko (Moškaus) (1966–1991) paroda „Kontaktinė veikla“ skirta atminti autoriui

ir „visiems, mus palikusiems, tiems, kas tyliai, o retkarčiais ir triukšmingai, kūrė mūsų miesto istoriją“. Parodos kuratoriai – Ugnius Ratnikas ir Tomas Andrijauskas.

„Ši paroda – tai dar vienas žvilgsnis į žmogų, kuriame įsikūnijo 90-ųjų dvasia, mano kartos – amžinos mūsų jaunystės – veidas“, – parodą apibendrina U. Ratnikas.

Kas buvo Moškus?

„Tapytojas be jokių formalių meno studijų? Gatvės vaikas, augęs ant Pietinio kiemų suoliukų, plačios dailininkų giminės ainis? „Bix'ų poetas“, kaip jį pristato Nerius Pečiūra savo knygoje „Aš ir Atsuktuvus“? Filosofas, ieškojęs išminties begalinėse kalbose to meto Dramos teatro užkulisiuose? Paprastas „Elnio“ darbininkas, legendų apie Taškentą pasakotojas? Mistikas, skaitęs šventraščius ir kėlęs rankas į dangų-lėktuvus? Žmogus, kuris trejus metus tapė savo mažame kambarėlyje – palaikė kontaktą. Mano draugas, su kuriuo kartu kūrėme PIP (post-industrial paradise) manifestą pučo Maskvoje metu. Manifestas – P I P !!!!! – „Jis myli visą pasaulį, palaiko kontaktą“! Taip, esu kas pasirinksiu būti, ir dzin aplinkybės. Maskvos pučą ir nupūtę vėjas (paskui neprietelių tankus). Atėjo vakaras ir išaušo rytas, nauja diena. Tada surengėme parodą – be plakatų, be autorių, be pavadinimų. Tik kūryba, gyvenimas ir nieko daugiau. O po to jis išėjo“, – taip apie Moškų, dar ir „underground“ poetą odine striuke, rašo U. Ratnikas.

Visos trys parodos Šiaulių dailės galerijoje veiks iki vasario 16 dienos.

Parengta pagal Šiaulių dailės galerijos inf.

Balkaičius ir balkaitiečius primins kraštiečio sudaryta solidi knyga

Atkelta iš 9 psl.

Kiek iš viso kaimų nušluota nuo žemės paviršiaus? – knygos įžangoje klausia Romualdas Algirdas Misius.

Prikelti iš užmaršties

Tačiau Balkaičių kaimas, skaičiuojantis apie 450 gyvavimo metų, knygos sudarytojo ir autoriaus teigimu, tikrai nedings, nes čia įsitvirtino anūkių ir proanūkių kartos, dirbančios tėvų žemę, tvarkančios sodybas, puoselėjančios bendruomeninį gyvenimą ir besirūpinančios protėvių palikimu: atkūrė Balkaičių koplytelę, tvarko kapinaites, rengia Baltramiejaus atlaides, tęsdami senelių ir tėvų krikščioniškas tradicijas.

„Kol dar yra gyvų liudininkų, prisimenančių tarpukario laikus, galinčių papasakoti apie vienkiemiuose gyvenusius ūkininkus, jų šeimas ir artimuosius, bandžiau prikelti iš gresiančios užmaršties Balkaičių kaimo praeities istoriją“, – sako knygos sudarytojas dr. Romualdas Algirdas Misius.

per balkaitietį prof. dr. Kastytį Dundulį perdavė knygos sudarytojui. Archyviniai duomenys labai vertingi, nes iš jų sužinome, kuris ūkininkas, kur, kada ir kiek hektarų turėjo dirbamos žemės, kokio dydžio mokėjo žemės mokesčius valstybei, kai kur nurodoma, kuo suaugę žmonės užsiėmė, kas jie buvo (kalvis, ūkininkas, samdinys ir kt.), šeimų istorijose pateikiami valakinių ir vienkieminių sodybų planeliai (pagal 1949 m. situaciją). Tai tikroviškiausi visų buvusių ūkininkų sodybų planų vaizdai, fotografuoti iš lėktuvo ir šiek tiek pakoreguoti, paryškinti ir paretušuoti.

„Kažin, ar daug kaimų Lietuvoje gali pasidžiaugti iš jų tiesiogiai kilusių mokslininkų skaičiumi? Iš Balkaičių kaimo yra kilę šeši, o iš viso galima priskaičiuoti iki devynių, gal ir daugiau. Vilniuje veikiančioje joniškietiško draugijos „Sidabra“ aktyviai dalyvavo iš Balkaičių kaimo kilę ir sostinėje apsigyvenę mokslininkai: prof. dr. Zinaida Kondrotavičiūtė-Gineitienė, prof. dr. Kastytis Dundulis ir

23 šeimų istorijos

Vienas knygos skyrių skirtas Balkaičių gyventojų šeimoms. Iš viso aprašytos 23 balkaitiečių šeimų istorijos. Apie kiekvieną jų pateikiami archyviniai duomenys iš Lietuvos centrinio valstybinio archyvo, kuriuos surinko joniškietė dr. Giedrė Lastauskienė ir

„Kol dar yra gyvų liudininkų, prisimenančių tarpukario laikus, galinčių papasakoti apie vienkiemiuose gyvenusius ūkininkus, jų šeimas ir artimuosius, bandžiau prikelti iš gresiančios užmaršties Balkaičių kaimo praeities istoriją“, – sako knygos sudarytojas dr. Romualdas Algirdas Misius.

jo sesuo doc. dr. Julika Dundulytė-Navaitienė, doc. dr. Violeta Ramančionytė-Klimašauskienė ir doc. dr. Stanislovas Liučvaitis, – primena R. A. Misius. – Medžiagą apie Balkaičius ir balkaitiečius Lietuvos centriniam valstybiniam archyve Vilniaus joniškietiško draugijos „Sidabra“ ilgametė vadovė dr. Giedrė Lastauskienė rinko nuo 2010 iki 2019 metų. Balkaitiečiai mokslininkai net juokaudavo, kad Giedrė į archyvą vaikščiojanti kaip į darbą. O prieš žastis, anot jos pačios, buvo ginčas su viena kraštiete dėl Joniško gimnazijos direktorių, kuris kada dirbo. Siekdama įrodyti savo teisą, ji pradėjo rinkti medžiagą archyve, įtraukdama ir paieškas apie visa, kas susiję su Balkaičiais ir jų gyventojais.

„Esu labai dėkingas dr. G. Lastauskienei ir visiems, prisidėjusiems iš Balkaičių kilusiems mokslininkams, Joniško Jono Avyžiaus viešosios bibliotekos Satkūnų filialo vyriausiajai bibliotekininkei Nidai Rudienei, supažindinusiai su D. Norvaišienės

kraštotyrimu darbu „Satkūnų kaimo istorija. 1996 m. Joniškis“, kuriame pasakojama apie gyvenimą Satkūnų dvare, visiems pažįstamiems ir nepažįstamiems balkaitiečiams, gyvenusiems Balkaičių dvarelyje, palivarkuose bei vienkieminėse sodybose, Balkaičiuose gyvenantiems mūsų giminės atstovams Jurgitai ir Giedriui Misiams, jų sūnui Tomui, palaiškantiems ryšį, tęsiantiems šimtmečių ūkininkavimo tradicijas ir puoselėjantiems atnaujintą sodybą. Ačiū jų dukrai Agnei – knygos viršelio dailininkei. Ypačingai esu dėkingas savo žmonai Stanislavai už pakantumą, supratingumą, kantrybę ir palaikymą“, – sako R. A. Misius.

Knygos autorius – taip pat mokslininkas

Pats knygos iniciatorius, sudarytojas ir autorius Romualdas Algirdas Misius – taip pat iš Balkaičių kilęs mokslininkas, humanitarinių mokslų srities menotyros mokslo krypties daktaras, edukologijos magistras, inžinierius, pedagogas, etnokultūrologas, kaimotyrimininkas, kraštovaizdžio architektas. Jo gyvenimas vaikystėje buvo paženklintas tremtimi. Į Lietuvą su mama ir broliu grįžo 1957 metais. Lankė Mindaugių aštuonmetę mokyklą. Baigęs aštuonias klases dirbo kolūkyje traktorininku. 1964 metais įstojo į Joniškėlio mechanizacijos technikumą, bet po mėnesio perstojo į Šiaulių aukštesniosios muzikos mokyklos chorinio dirigavimo specialybę.

Vėdęs persikėlė į Mažeikių rajoną, dirbo kultūros namų direktoriumi, mokytoju, bet nenustojo mokytis. Kauno technologijos technikumė (vėliau – Kauno kolegija) įgijo techniko-technologo kvalifikaciją ir buvo paskirtas Užlieknės kolūkio statybos inžinieriumi. 1980 metais pakviestas dirbti į baldų gamybinio susivienijimo „Venta“ Mažeikių filialą

(baldų fabriką) inžinieriumi technologu. O 1981 metais Romualdas Algirdas Misius įstojo į Sankt Peterburgo (tuomet – Leningrado) Miškų technikos akademijos neakivaizdinį skyrių ir tapo Užlieknės kolūkio kraštovaizdžio architektu.

1986 metais Misių šeima persikėlė gyventi į Kauną ir ten po studijų R. A. Misius įsidarbino Vytauto Didžiojo universiteto Kauno botanikos sode žaliosios statybos inžinieriumi. Jam buvo priskirtas botanikos sodo bendrųjų žaliųjų zonų tvarkymo ir priežiūros darbų organizavimas. Vėliau dėstė Kauno aukštesniojoje žemės ūkio mokykloje, Buivydiškių aukštesniojoje žemės ūkio mokykloje, Kauno taikomosios dailės mokykloje.

1995–1997 metais R. A. Misius studijavo Lietuvos žemės ūkio universiteto Inžinerijos fakultete, edukologijos specialybės magistro studijose nuotoliniu būdu įgijo edukologijos magistro mokslinį laipsnį ir buvo paskirtas Želdinių ir jų dizaino katedros vedė bei išrinktas Aukštesniųjų žemės ūkio ir žemės ūkio mokyklų pedagogų asociacijos viceprezidentu. 2002–2006 metais studijavo Kauno technologijos universiteto Statybos ir architektūros fakulteto, Architektūros ir kraštotvarkos katedros Technologijos mokslų srities, Aplinkos inžinerijos ir kraštotvarkos mokslo krypties neakivaizdinėje doktorantūroje. 2012 metais eksternu apgynė humanitarinių mokslų srities menotyros mokslų krypties daktaro disertaciją tema „Želdinimo tradicijos Lietuvos valstiečių vienkieminėse sodybose: veiklos pavidalas menotyrimo aspektu“, jam suteiktas menotyros mokslo daktaro laipsnis, nuo 2004-ųjų – docentas. Parašė daug mokslinių darbų, skaitė pranešimus moklinėse konferencijose, išleido 20 knygų ir kitų tiražuotų leidinių.

Prie „būrų stalo“ paminėtos Kristijono Donelaičio sukaktys

Atkelta iš 7 psl.

Žiūrėjome Živilės Donelaitės surinktus įvairių laikų dailininkų sukurtus K. Donelaičio paveikslus, medalius. Skaidrės buvo parengtos 2014 metais – smagu prisiminti...

Profesorius dr. Kazimieras Župerka priminė, kad su K. Donelaičiu yra susijęs Sigito Gedos eilėraštis „Giesmė apie pasaulio medį“, kurį paprašė paskaityti aktorius V. Baranauskas.

„Giesmės“ sąsaja su K. Donelaičiu du kartus išreiškta tiesiogiai: dedikacijoje ir 7-ajame posme (iš viso jų – 11). Dedikuota „Liudvikui Rėzai ir Petriui Repšui“. Liudvikas Rėza yra pirmasis K. Donelaičio „Metų“ ir pasakėčių leidėjas, o Petras Repšys 1975–1985 metais sukūrė freską „Metų laikai“ (Vilniaus universiteto Lituanistikos centre). Kūrinio ašis yra kolona, dailininko „paversta“ Pasaulio (arba Gyvybės) medžiu, kurio šakos tiesiasi į keturias puses – keturis metų laikus.

7-ajame posme rašoma: „Ir aš buvau atėjęs, girdėjau Donelaičių/ Man Baranauskas sakė, taip progiesmiu vos vos:/ Kur būtum, ką darytum, sūnau, Aušrinė teka/ Ir Saulė ir Mėnulis – tautoms iš

Lietuvos“.

Išviršiniai donelaitikos ženklai skatina ieškoti vidinės, gilesios teksto sąsajos su būrų poetu. K. Donelaitis, kurdamas „Viežlybojo būro“ sampratą, gynė paprasto žmogaus orumą, savigarbą, taip besiskiriančią nuo tuščio ponų pasipūtimo. Eilėraščio lyrinis „aš“ jaučiasi palikuonis kartų, puoselėjusių lietuviškus papročius, prisirišimą prie savo žemės ir dangaus, jis didžiuojasi savo krašto istorija ir jo žmonėmis, visur ir visada jaučiasi esąs „žmogus iš Lietuvos“.

Profesorius Antanas Visockis ir doc. Aldona Visockienė dalijosi mintimis apie Klaipėdoje vykusio plenero „Laudacija Imanueliui Kantui: vaizduotė ir realybė“ ieškojimus ir atradimus. Buvo daromi namų darbai ir plenero metu mūsų garbūs dailininkai sukūrė gražių kūrinių.

Ilgametė Šiaulių valstybinės kolegijos dėstytoja Cecilija Lapkuvienė papasakojo apie darbą su jaunimu, neturinčiu gilesnio supratimo apie mūsų senąją literatūrą, jiems K. Donelaičio „Metai“ kėlė nuobodulį, nes nelabai suprato tekstą...

Kas mums yra K. Donelaitis? Kuo šiandien aktuali K. Donelaičio kūryba, poema „Metai“? Ji

K. Donelaičio draugijos Šiaulių skyriaus pirmininkė Izolina Natalija Lingienė ir aktorius Vladas Baranauskas.

apgailestauja, kad mūsų temperamentingam, moderniam jaunimui, maitinamam jau kitomis vertybėmis, didysis humanistas, Apšvietos žmogus, Antikos išmintį į save suėmęs intelektualas, mūsų grožinės literatūros Pirmasis su savo kūryba – nejudinamoji archajiškų knygų lentynoj.

O juk Poeto asmenybė, jo gyvenimo filosofija ir meninė kūryba į mus gali prabilti šiuolaikinėmis sąvokomis. Kaip gyventi? Kur rasti

tikrąją prasmę? Kokie mūsų tarpusavio ryšiai, santykiai, asmeninės ir bendruomenės vertybės? Ką mes branginame, kas mums yra gimtoji žemė? Kaip suvokiame savo tautiškumą, poetinių vaizdų grožį?

Aktyvus donelaitininkas, keliautojas, visuomenininkas Boleslovas Vengrys prisiminė talkas, šventes, įdomesnius kelionių atsitikimus. Jis palinkėjo visiems „gelažinės sveikatos“, būti smalsiems, ke-

liauti, pažinti ne tik Lietuvos, bet ir pasaulio grožybes.

Prie „būrų stalo“ susėdo apie 40 asmenybių pabendrauti, nes po „sielai gauto gero maisto“ visi buvome praalę ir vaišinėmės būriškais valgiais, kūrėme ateities planus. Jolita Donelienė pasiūlė šiais metais aplankyti Kėdainių kraštą: Dotnuvą, Paberžę (sunka 20 metų nuo Tėvo Stanislovo mirties), Survilijškį (minimos Vinco Svirskio 190-osios gimimo metinės) ir t. t.

Visiems garbiems prelegentams dovanojau „būriškas terbeles“, kad ir šeimos nariai pajustų mūsų šventės šilumą. Padėkojau visiems šventės dalyviams už švitynčius veidus, atneštas gėrybes, visus apkabinau. Nuoširdžiausiai ačiū tarėme ir Šiaulių apskrities Povilo Višinskio viešosios bibliotekos dėmesingiems darbuotojams ir administracijai už „pastogę jaukią“.

Padėkojome donelaitiškai ir Dangiškam Tėtučiui: „Taigi, Tėtuti, už kožną reikalą mūsų / Rūpinkis tėviškai, kad jau vėl vasara rasis/ Ir mes vėlei ant laukų trūsinėdami vargsim.“

Izolina Natalija LINGIENĖ,
K. Donelaičio draugijos Šiaulių skyriaus pirmininkė